

Dr Artur Hamryszczak
Lublin – KUL JPII

**„ARCHIWA BIBLIOTEKI I MUZEA KOŚCIELNE”
PISMO NIE TYLKO DLA PRACOWNIKÓW
BIBLIOTEK KOŚCIELNYCH**

Abstract

The semi-annual „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” is a specialized academic journal. Despite its provenance and the name, it is aimed at a wide range of readers and associates, not only from ecclesiastical institutions. The journal was established in 1959 as the organ of the Institute of Church Archives, Libraries and Museums of the Catholic University of Lublin. Rev. prof. Stanisław Librowski was its founder and longtime editor-in-chief. He was followed by Rev. Joachim Giel, Rev. Stanisław Tylus and Rev. Włodzimierz Bielak. Currently Artur Hamryszczak is the editor-in-chief.

The articles published in the pages of „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” refer to archives, libraries and museums. Materials on the library are very diverse: catalogs of church libraries, descriptions of church libraries: parish, Chapter, theological seminaries and cathedral. The selected valuable antique books are also presented in this magazine. In addition, the journal contains papers from the library academic sessions organized by the Institute of Church Archives, Libraries and Museums.

Streszczenie

Półrocznik „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” jest specjalistycznym pismem naukowych. Mimo swojej proveniencji i nazwie jest adresowany do szerokiego grona odbiorców i współpracowników, nie tylko z instytucji kościelnych. Periodyk powstał w 1959 r. jako organ wydawniczy Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych KUL. Założycielem i długoletnim redaktorem naczelnym był ks. prof. Stanisław Librowski. Po nim kierowali pismem: ks. Joachim Giela, ks. Stanisław Tylus i ks. Włodzimierz Bielak. Aktualnie redaktorem naczelnym jest Artur Hamryszczak.

Na łamach „Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych” publikowane są artykuły dotyczące archiwaliów, bibliotek i muzeów. Materiały z bibliotekoznawstwa są bardzo różnorodne: katalogi bibliotek kościelnych, opisy księgozbiorów kościelnych: parafialnych, kapitułnych, seminariów duchownych i katedralnych. Prezentowane są wybrane cenne starodruki. Dodatkowo na łamach ABMK publikowane są referaty z bibliotecznych sesji naukowych organizowanych przez Ośrodek ABMK.

„Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” jest pismem, które ukazuje się już od 56 lat. Przez ten czas na trwałe wpisało się w krajobraz nauki i kultury polskiej. Początki periodyku, związane są z przemianami politycznymi w Polsce po 1956 roku, oraz przygotowaniem Kościoła katolickiego do świętowania milenium chrztu Polski w 1966 roku.

Pomimo tak długiego stażu wydawniczego, periodyk do dnia dzisiejszego nie doznał się opracowania swoich dziejów. Jedynie w czasie wydania kolejnego jubileuszowego numeru ukazywały się okolicznościowe artykuły o działalności Ośrodka ABMK wydawanego przez nich pisma¹. Oczywiście w pracach przedstawiających dorobek założyciela i długoletniego redaktora naczelnego ks. prof. Stanisława Librowskiego, informacje o prowadzonym przez niego piśmie również były zamieszczone².

Pierwszym kompendium wiedzy o historii pisma jest publikacja M. Dębowskiej Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II 1956-2006³. Jednak ze względu na fakt, że książka miała charakter jubileuszowy, informacje dotyczące półrocznika, znajdują się w różnych rozdziałach, zgodnie z przyjętą strukturą publikacji. Pierwszą próbę usystematyzowania wiedzy o przeszłości i aktualnym stanie półrocznika „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” są artykuły Artura Hamryszczaka, aktualnego redaktora naczelnego pisma⁴.

Pismo „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” jest wydawane przez Ośrodek Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych (Ośrodek ABMK) który powstał w 1956 r. Początkowo Ośrodek był działem Biblioteki Uniwersyteckiej KUL, by od 1959 r. uzyskać samodzielność, stając się autonomicznym międzywydziałowym zakładem naukowo-usługowym. W 2009 r. Ośrodek ABMK został włączony do Wydziału Teologii⁵. Zadania realizowane przez Ośrodek zgodnie z postanowieniami statutu są bardzo różnorodne, m.in. gromadzenie i opracowywanie materiałów

¹ Stanisław Librowski: Dwadzieścia pięć tomów czasopisma „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* 1972 T. 25 s. 5-38; Tenże: To już czterdzieści! *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* 1980 T. 40 s. 7-8.

² Zob. tomy „Studiów Włocławskich” dedykowane ks. prof. Stanisławowi Librowskiemu. W tomie 2 (1999) uczczono jego 85. urodziny oraz 50. rocznicę pracy w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku. Ukazał się wówczas artykuł ks. Witold Kujawskiego: Ks. prof. Stanisław Librowski. Archiwista, historyk, redaktor, s.7-17 oraz zamieszczono bibliografię jego prac. W tomie 10 za 2007 rok upamiętniono 5. rocznicę śmierci. Zamieszczono w nim blok artykułów (s. 7-160), poświęconych różnym aspektom działalności ks. prof. Stanisława Librowskiego

³ Maria Dębowska: Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II 1956-2006. Lublin 2006

⁴ Artur Hamryszczak: „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”. Pismo Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych, W: Czasopisma archiwów, bibliotek i muzeów Kościoła katolickiego /red. Waldemar Witold Żurek, Lublin 2014 s. 47-65; Tenże: Półrocznik „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”. Przeszłość – teraźniejszość- przyszłość, *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* 2013 T. 100 s. 5-16; tenże, Półrocznik „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” (1959-2010), W: Czasopisma naukowe bibliotek, archiwów, muzeów. Tradycje-role-perspektywy /red. Agnieszka Królczyk, Kórnik 2010 s. 163-168

⁵ Statut Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* 1959 T. 1 z. 2 s. 5-7; Zob. też Dębowska, Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, s. 204-206

archiwalnych, mikrofilmowanie i digitalizacja wybranych do badań naukowych archiwaliów, zbiorów bibliotecznych czy też obiektów muzealnych. Corocznie Ośrodek ABMK organizuje również sympozja naukowe w trzyletnim cyklu tematycznym, poświęconym zagadnieniom archiwalnym, bibliotecznym i muzealnym⁶.

Periodyk „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” powstał 1957 roku, jako organ wydawniczy Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych. Inicjatorem jego założenia był o. Romuald Gustaw OFM⁷, dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej KUL. W dniu 7 marca 1957 r. wystosował on pismo do władz państwowych o zgodę na wydawanie dwumiesięcznika „Biuletyn Informacyjny”. Podobne pismo wystosował dnia 31 maja 1957 r. ks. Stanisław Librowski⁸, dyrektor Archiwum Diecezjalnego we

⁶ Zob. szczegółowo: Statut Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych, s. 5-7; Dębowska, Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, s. 204-206; Artur Hamryszyk: Prace Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych w zakresie dokumentowania bibliotek klasztornych. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* 2013 T. 99 s. 19; Marek Zahajkiewicz: Ośrodek Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych w trosce o zbiory archiwalne Kościoła w Polsce *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* 2004 T. 81 s. 7-10

⁷ Gustaw Romuald OFM (Michał Antoni) . Ur. 5 I 1911 w Zbarażu, zm. 14 I 1976 w Lublinie, historyk Kościoła, bibliotekarz i bibliograf. Do zakonu wstąpił 1926 roku, a w 1936 przyjął święcenia kapłańskie oraz uzyskał magisterium z teologii na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie, a w 1947 roku na KUL - doktorat na podstawie pracy „Kościół i klasztor św. Józefa sióstr bernardynek w Krakowie” i 1964 habilitację za pracę „Rozwój pojęcia historii Kościoła od I do XVIII wieku”. W 1971 roku został docentem historii Kościoła na KUL. Pełnił różne funkcje zakonne, m.in. w latach 1936-1950 był generalnym archiwistą i bibliotekarzem prowincji bernardyńskich. W okresie II wojny światowej był przełożonym klasztoru w Krakowie. Pełnił funkcję wice postulatora (1949-1950) w procesach kanonizacyjnych bł. Jana z Dukli i bł. Szymona z Lipnicy. W 1950 r. został dyrektorem Biblioteki KUL, której nadał charakter narodowej biblioteki teologii polskiej. W latach 1950-1953 wykładał także na KUL bibliotekoznawstwo, a od 1958 metodykę pracy naukowej, prowadził cykle wykładów w ramach szkolenia pracowników BKUL. W latach 1974-1975 zorganizował 2-letni międzywydziałowy kurs bibliotekarski na KUL. Od 1957 współorganizował działalność Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych; był członkiem redakcji Encyklopedii Katolickiej oraz półrocznika „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”. Jest autorem m.in. „Liber mortuorum polskich prowincji bernardyńskich od 1815 do 1940”, zestawień bibliograficznych, „Katalogu archiwum klasztoru sióstr bernardynek w Krakowie”. Bohdan Królikowski: Gustaw Romuald OFM, W: Encyklopedia katolicka /red. Jan Walkusz. T. 6. Lublin 1993 kol. 406

⁸ Ks. Stanisław Librowski (ur. 26 IV 1914 r. – zm. 23 XI 2002). Ur. w Krzemieniewicach k. Piotrkowa Trybunalskiego. W 1931 r. rozpoczął naukę w Niższym Seminarium Duchownym (Liceum im. Piusa X) we Włocławku, zwróciwszy uwagę na wyświecającą się dojrzałość w 1935 r. Tego samego roku wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. Po wybuchu II wojny światowej został aresztowany wraz z wszystkimi duchownymi Włocławka w dniu 7 listopada 1939 r. Po pobyciu w licznych więzieniach i obozach koncentracyjnych, ostatecznie został umieszczony w obozie w Dachau. Po wyzwoleniu obozu 29 IV 1945 r. udał się do Francji. Tam po ukończeniu wykształcenia teologicznego, otrzymał święcenia kapłańskie 29 lipca 1945 z rąk biskupa włocławskiego Karola Radońskiego. W 1946 r. powrócił do Włocławka i objął administrację parafii Michelin. Dodatkowo w 1947 r. został mianowany kierownikiem Archiwum Diecezjalnego we Włocławku. W latach 1946-1948 studiował historię w Uniwersytecie Warszawskim. W 1948 r. uzyskał tytuł magistra teologii w zakresie historii Kościoła, na podstawie pracy „Kapituła katedralna we Włocławku”, napisanej na seminarium ks. prof. Zdzisława Obertyńskiego. W

Włocławku. Chciał on podjąć się wydawania półrocznika „Archiwa Kościelne”. Ponieważ pozwolenie władz państwowych mogło uzyskać tylko jedno pismo o podobnym profilu naukowym, o. R. Gustaw OFM i ks. S. Librowski uzgodnili, że wspólnie będą wydawać półrocznik „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”. W periodyku działem archiwistyki kościelnej miał kierować ks. S. Librowski⁹. Ostatecznie pismem z dnia 28 czerwca 1957 r. Ośrodek ABMK otrzymał od Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk w Warszawie pozwolenie na wydanie wnioskowanego pisma. Miał być to kwartalnik w formacie B5, objętości 200 stron i nakładzie 650 egzemplarzy¹⁰. Pierwszy numer pisma ukazał się w czerwcu 1959 r., z okładką zaprojektowaną przez Jana Przełomca z KUL¹¹.

Trzy początkowe tomy ABMK, zgodnie z założeniami i pozwoleniem władz państwowych, były drukowane co kwartał. Jednak taki cykl wydawniczy szybko stał się uciążliwy dla redakcji. Wynikało to m.in. z ingerencji cenzury w treść każdego artykułu oraz ze zbyt małej liczby pracowników w Ośrodku ABMK. Dlatego też na prośbę kierownictwa ABMK, władze państwowe wyraziły zgodę na druk od 1962 r. „Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych” jako półrocznika o objętości 400 stron¹².

1951 r. ks. Stanisław Librowski uzyskał tytuł naukowy doktora na podstawie pracy „Hieronim Rozdrażewski, biskup kujawski i pomorski”. Od 1958 r. podjął pracę na KUL, m.in. w Ośrodku ABMK, a po uzyskaniu habilitacji kierował Katedrą Metodologii i Nauk Pomocniczych Historii Kościoła. W 1964/1965 uzyskał habilitację na Uniwersytecie Warszawskim przedstawiając rozprawę „Wizytacje diecezji kujawskiej i pomorskiej”, zatwierdzoną przez władze państwowe w 1966 r. W 1970 roku Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego zatwierdziło tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1975 zwyczajnego. Ks. Stanisław Librowski był założycielem i redaktorem czasopisma „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” w latach 1959-1992, wydając 60 tomów półrocznika. Marek Zahajkiewicz: Librowski Stanisław, W: Encyklopedia katolicka /red. Andrzej Szostek. T. 10. Lublin 2004 kol. 985-986; Tenże: Ksiądz profesor dr hab. Stanisław Librowski (1914-2002), badacz przeszłości i uczony zasłużony dla archiwistyki kościelnej. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* 2003 T. 79 s. 13-18; Witold Kujawski: Ks. prof. Stanisław Librowski. Archiwista, historyk, redaktor. *Stud. Włocł.* 1999 T. 2. s. 7-17; Józef Szymański: Librowski Stanisław, W: Duszpasterze Polonii i Polaków za granicą. T. 1. Lublin 2010 s. 93-94; Maria Dębowska: Wkład księdza profesora Stanisława Librowskiego w powstanie, organizację i realizację zadań statutowych Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych. *Stud. Włocł.* 2017 T. 10 s. 53-61

⁹ W międzyczasie ks. Eugeniusz Reczek SI, dyrektor Ośrodka ABMK zmienił koncepcję planowanego pisma. Dlatego też w dniu 8 czerwca 1957 roku, wystąpił podaniem do władz państwowych o zgodę na druk periodyku „Biuletyn Informacyjny Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych”, który miał ukazywać się jako kwartalnik. Jednak ostatecznie zdecydowano się na powstanie pisma „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”. Natomiast koncepcja pisma prze długie lata A. Hamryszczak, „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”. Pismo Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych, s. 49, 51-52.

¹⁰ Maria Dębowska: Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych, ss. 104; Artur Hamryszczak: Półrocznik „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” (1959-2010), s. 164; Tenże: Półrocznik „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”. Przeszłość – teraźniejszość – przyszłość, s. 7

¹¹ Stanisław Librowski: Kalendarium życia, cierpień, działalności, twórczości i uznania księdza Stanisława Librowskiego. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* 1989 T. 58 s. 480

¹² Artur Hamryszczak: „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”. Pismo Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych. s. 50-51

Przez cały okres PRL, aż do 1989 r. redakcja pisma zmagiała się z utrudnieniami ze strony władz państwowych. Jednym z newralgicznych zagadnień była objętość pisma. Wprawdzie w 1962 r. władze zgodziły się na objętość 400 stron, by już w roku następnym obniżyć go do 300 stron. Dopiero po kilkuletnich staraniach, w 1968 r. uzyskano zgodę na zwiększoną liczbę 350 stron, a od 1970 r. było to 400 stron¹³. Aby móc drukować na łamach ABMK jak największą liczbę artykułów, ks. S. Librowski stosował mniejszą czcionkę¹⁴. Dopiero po 1989 r. objętość pisma została skorelowana z potrzebami i nie była ograniczana ze strony władz państwowych. Liczba stron półrocznika jest zróżnicowana. Jest ona zależna od liczby zakwalifikowanych do druku artykułów i ich objętością oraz przepisami Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Aktualnie tomy ABMK liczą średnio ok. 430-460 stron.

Innym problemem z którym zmagiała się redakcja ABMK był nakład pisma, który również zależał od władz państwowych. Nakład pisma był zbyt niski jak na zapotrzebowanie ze strony prenumeratorów. Przez wiele lat starano się więc o zgodę na jego zwiększenie do 1000 egzemplarzy, co uzyskano dopiero od 1968 r.¹⁵ Po 1989 r. nakład pisma jest uaktualniany w stosunku do liczby stałych prenumeratorów oraz okazjonalnych nabywców. W 2015 r. nakład półrocznika wynosi 500 egzemplarzy.

Redakcja „Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych” przez cały okres PRL, miała również duże kłopoty z cenzurą państwową. Ingerencja tej instytucji w treść artykułów złożonych do druku była często trudna do zrozumienia. W tomie 20 ABMK cenzor zakazał druku artykułu „Dwadzieścia tomów czasopisma Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”¹⁶. Dodatkowo prace redakcji utrudniali autorzy artykułów, którzy przesyłali teksty nie zważając na cenzurę. O takim „niewygodnym współpracowniku” pisał ks. S. Librowski: „Doc. dr Tadeusz Grygier z Olsztyna, teoretyk i metodolog archiwistyki, nie chciał wiedzieć w jakim kraju mieszka. Stawiając wyżej swoje, skądinąd słuszne poglądy, nad dobro półrocznika, często narażał go na ingerencję cenzury. W końcu lutego 1986 r. redaktor był zmuszony

¹³ Artur Hamryszczak: Półrocznik „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” (1959-2010), s. 164; tenże, Półrocznik „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”. Przeszłość – terażniejszość - przyszłość, s. 8; Dębowska, Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych, s. 107-108.

¹⁴ Stanisław Librowski: Dwadzieścia pięć tomów czasopisma „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, s. 11.

¹⁵ Artur Hamryszczak: Półrocznik „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” (1959-2010), s. 164; tenże, Półrocznik „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”. Przeszłość – terażniejszość - przyszłość, s. 8; Dębowska, Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych, s. 107-108.

¹⁶ Artur Hamryszczak: Półrocznik „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” (1959-2010), s. 165; Maria Dębowska: Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych, s. 109.

odesłać mu całą pracę pt. Regulacje prawne archiwistyki¹⁷. Jak wspominał ks. S. Librowski „surowa cenzura państwowa, buńczuczna, nagradzana za poczynione ingerencje, chociaż mająca jedną wspaniałą cechę, że w systemie tak sprzedajnym nie udało się jej ani razu przekupić¹⁸”.

W minionym okresie redakcja ABMK miała również problem ze znalezieniem drukarni. Ponieważ większość drukarni była wówczas państwowa, dlatego też niechętnie przyjmowały one zlecenia od osób prywatnych i kościelnych. Z tego względu półrocznik był drukowany w różnych miastach: Włocławku, Krakowie, Toruniu i Lublinie. Po 1989 r. gdy o druku decydowały tylko względy ekonomiczne, dwa tomy pisma (61 i 62) zostały wydane w Opolu. Od 1994 r. (tom 63) ABMK jest publikowane w Lublinie przez Wydawnictwo KUL.

Założycielem i pierwszym redaktorem „Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych” był ks. prof. Stanisław Librowski, który wydał 60 tomów ABMK. Był on jedynym redaktorem pisma od 1959 r., aż do 1984 r., kiedy został zatrudniony ks. Joachima Giela. Ks. S. Librowski kierował pismem do 1992 r., pomimo przejścia na emeryturę w 1984 r. Za jego kadencji redakcja czasopisma była praktycznie jednoosobowa. Jak wspominał ks. Librowski „redaktor naczelny pisma jest zarazem jego redaktorem naukowym technicznym, adiustatorem i odpowiedzialnym korektorem, zaopatrzeniowcem oraz nadrzędnym administratorem wydawnictwa¹⁹”. Do pomocy zaangażował więc dwie siostry zakonne ze Zgromadzenia Sióstr Wspólnej Pracy z Włocławka – s. Krystynę Soból, a po niej s. Marię Laurencję Jędrzejczak²⁰.

Po odejściu ks. S. Librowskiego z redakcji ABMK, kierownictwo pisma przejął ks. Joachim Giela, który wydał dwa tomy: 61 (1992) i 62 (1993). Kolejnym redaktorem naczelnym w latach 1993-1999 był ks. Stanisław Tylus, który wydał tomy 63 (1993) – 74 (2000). W 2001 r. kierownictwo pisma objął ks. W. Bielak. Pierwszym tomem pod jego kierownictwem był numer 75 (2001), a ostatnim - 98 (2012).

Pozostałymi redaktorami półrocznika byli: Ryszard Skrzyaniarz (1995-2005) oraz Artur Hamryszczak (2005-2012), który od 2013 r. (tom 99) objął kierownictwo redakcji.

W 2012 r. zgodnie z przepisami Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, redakcja pisma została poszerzona o redaktorów tematycznych. Spośród pracowników ABMK są to: ks. dr hab. Waldemar Żurek, prof. KUL – historia najnowsza

¹⁷ Stanisław Librowski: Kalendarium życia, cierpienia, działalności, twórczości i uznania księdza Stanisława Librowskiego, (Dokończenie), *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* 1990 T. 59 s. 573

¹⁸ Stanisław Librowski: Kalendarium życia, cierpienia, działalności, twórczości i uznania, s. 477

¹⁹ Stanisław Librowski: Dwadzieścia pięć tomów czasopisma „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* 1972 T. 25 s. 15

²⁰ Artur Hamryszczak: Półrocznik „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”. Przeszłość – teraźniejszość - przyszłość, s. 12; Maria Dębowska: Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych, s. 54; Marek Zahajkiewicz: Książd profesor dr hab. Stanisław Librowski, s. 17

oraz dr hab. Maria Dębowska, prof. KUL – archiwistyka, mgr Daniel Kiper – prasoznawstwo. Pozostali redaktorzy tematyczni nie są etatowymi pracownikami Ośrodka: ks. dr hab. Włodzimierz Bielak - historia średniowieczna; ks. dr hab. Piotr Szczur, prof. KUL - historia starożytna i patrologia, ks. dr hab. Tomasz Moskal - historia nowożytna i bibliotekoznawstwo, dr Beata Skrzydlewska - historia sztuki i muzealnictwo, ks. dr Stanisław Tylus - edytorstwo źródeł, ks. dr hab. Józef Szymański - historia Kościoła katolickiego na Wschodzie oraz dr Joanna Nastalska-Wiśnicka – bibliotekoznawstwo²¹.

Półrocznik „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” zgodnie ze statutem Ośrodka ABMK, od samego początku stanowi łącznik między bibliotekami, archiwami i muzeami kościelnymi. Informuje o podejmowanych przez Ośrodek ABMK pracach i ich wynikach oraz przekazuje wytyczne w dziedzinie organizacji archiwów i bibliotek kościelnych. Do zadań pisma należy także upowszechnianie informacji z życia instytucji kościelnych przechowujących zbiory kulturowe Kościoła katolickiego w Polsce²².

W okresie kierowania pismem przez ks. S. Librowskiego, półrocznik został podzielony na kilka działów tematycznych dotyczących: Ośrodka ABMK, czasopiśma ABMK, archiwów, bibliotek, muzeów, nauk pomocniczych, hagiografii, materiałów biograficznych oraz zagadnień różnych. Od lat 90. XX wieku, zmieniała się struktura pisma wraz z nowym redaktorem naczelnym. Od tomu 92 (2009) do dnia dzisiejszego półrocznik składa się z następujących działów tematycznych: studia i materiały, recenzje i informacje, przegląd bibliograficzny.

Wszystkie artykuły publikowane na łamach ABMK posiadają streszczenia w języku obcym. Do tomu 26 (1973) zamieszczano streszczenia tylko w języku łacińskim. Potem publikowano sporadycznie streszczenia artykułów w języku angielskim lub niemieckim. Od tomu 65 (1996) w ABMK ukazywały się streszczenia tylko w języku niemieckim, choć niekiedy były również w językach: angielskim, francuskim, włoskim i rosyjskim. Od tomu 95 (2011) wszystkie streszczenia artykułów oraz spis treści są w języku angielskim. Natomiast od tomu 101 (2014) dodatkowo tłumaczone są na język angielski nagłówki tabel, zdjęć i wykresów.

²¹ Zob.: http://www.kul.pl/redakcja,art_34354.html [dostęp: 30 IV 2015 r].

²² Statut Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, s. 5-7; Artur Hamryszczak: Półrocznik „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” (1959-2010). W: Czasopisma naukowe bibliotek, archiwów, muzeów. Tradycje-role-perspektywy /red. Agnieszka Królczyk. Kórnik 2010, s. 163-164; Tenże: Półrocznik „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”. Przeszłość – teraźniejszość – przyszłość. *Arch. Bibl. Mus. Kośc.* 2013 100 s. 5-6; Krzysztof Gonet: Opracowanie rzeczowe zbiorów w bibliotekach kościelnych w Polsce w świetle ankiety Ośrodka ABMK. *Arch. Bibl. Mus. Kośc.* 1999 T. 71 s. 17-19; Waldemar Witold Żurek: Współpraca Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II z klasztorem sióstr norbertanek w Imbramowicach. *Arch. Bibl. Mus. Kośc.* 2011 T. 95 s. 375-379

Specyfika pisma powodowała, że w początkowych latach istnienia „Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych” trudno było znaleźć autorów, którzy zechcieliby publikować na łamach periodyku. W celu zaradzeniu tej sytuacji, kierownictwo Ośrodka ABMK zwróciło się do redakcji: „Roczników Teologiczno-Kanonicznych” oraz „Zeszytów Naukowych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego” z prośbą o przekazywanie redakcji ABMK artykułów z zakresu archiwistyki, bibliotekoznawstwa i muzealnictwa kościelnego²³. Jak twierdził ks. S. Librowski: „pisarze duchowni w naszym kraju nie byli przygotowani do tak specjalistycznej tematyki. Uczniowie świeccy już po dwóch latach od tzw. Października bali się drukować w organie kościelnym, nawet [...] prof. Tadeusz Manteuffel”²⁴. Dlatego też na łamach pisma publikowali głównie duchowni oraz świeccy ze środowiska Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Dopiero po przemianach ustrojowych w 1989 r., zaczęli składać artykuły do druku w ABMK autorzy z różnych polskich ośrodków naukowych oraz z zagranicy.

Zgodnie z tytułem pisma – „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, redakcja stara się, aby w każdym numerze publikowane były artykuły z każdej z trzech tytułowych dziedzin. Nie zawsze jest to możliwe i zależy od ilości złożonych tekstów o odpowiedniej tematyce. Przesyłane artykuły do ABMK nie często nie dotyczą tematyki ściśle kościelnej. Na łamach półrocznika drukowane są rozprawy i studia przedstawiające metody pracy stosowane w archiwistyce, bibliotekarstwie oraz muzealnictwie. Są to m.in. artykuły przedstawiające historię zbiorów kościelnych lub też charakteryzujące ich ważniejsze zespoły. Zamieszczane są również inwentarze archiwalne i katalogi biblioteczne kościelnych bibliotek i archiwów. Ukazują się również teksty źródłowe do historii Kościoła katolickiego na ziemiach polskich.

Dla bibliotekarzy i bibliofilów bardzo interesujące i przydatne są opublikowane na łamach ABMK liczne katalogi bibliotek zakonnych: kapucynów (Kraków, Krosno, Rozwadów, Sędziszów), jezuitów (Warszawa), cystersów (Szczyrzyc), benedyktynek (Staniątka, Przemyśl), bernardynów oraz cysterek-benedyktynek (Toruń).

Regularnie publikowane się również monografie poświęcone poszczególnym księżnicom klasztorom: karmelitów bosych (Czerna, Kcynia, Wiśnicz), cystersów (Szczyrzyc), polskiej prowincji werbistów, jezuitów (Warszawa), franciszkanów-reformatów (Łąki), dominikanów (Kraków), Zakonu Ducha Świętego, marianów w Puszczy Korabiewskiej, bożogrobców (Nysa), paulinów (Jasna Góra), bernardynów (Radom, Lwów), klarysek (Kraków), benedyktynek (Staniątka), bożogrobców (Miechów), benedyktyńców czy też norbertanek (Imbramowice).

²³ Maria Dębowska: Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych, s. 113-114; Artur Hamryszczak: Półrocznik „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”. Przeszłość – teraźniejszość - przyszłość, s. 10.

²⁴ Stanisław Librowski: Kalendarium życia, cierpienia, działalności, twórczości i uznania, s. 477.

Na łamach ABMK ukazały się również artykuły o wybranych starodrukach z bibliotek zakonnych, kapitulnych (Gniezno, Sandomierz, Wrocław), katedralnych (Gniezno) czy też seminariów duchownych (Tarnów, Sandomierz, Włocławek, Paradyż, Lublin). Liczne prace dotyczą księgozbiorów parafialnych. Opisane są również zbiory Biblioteki Uniwersyteckiej KUL oraz różne zagadnienia związane z jej funkcjonowaniem²⁵.

Bardzo istotną rolę „Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych” jest publikacja materiałów z sesji naukowych organizowanych przez Ośrodek ABMK. Konferencje naukowe nie są adresowane tylko do pracowników kościelnych instytucji. Problematyka poruszana na sesjach ma charakter uniwersalny. Bibliotekarze z księżnic publicznych zyskują pomocne wskazówki metodyczne do poznania i opracowania zbiorów o proveniencji kościelnej, które często znajdują się w zasobie ich instytucji. Dodatkowo zapoznają się ze specyfiką organizacyjną i działaniem kościelnych księżnic. Na łamach półrocznika opublikowano referaty z następujących sesji: „Problem biblioteki teologicznej”²⁶, „Zarys dziejów i znaczenie bibliotek kościelnych”²⁷, „Problemy konserwacji kościelnych zbiorów bibliotecznych”²⁸, „Organizacja procesów gromadzenia zbiorów w bibliotekach kościelnych”²⁹, „Opracowywanie zbiorów w bibliotekach kościelnych w Polsce”³⁰, „Opracowanie rzeczowe zbiorów bibliotecznych”³¹, „Problemy bibliotek parafialnych i klasztornych”³², „Języki informacyjno-wyszukiawcze. Tradycja, stan obecny, perspektywy rozwoju”³³, „Funkcje i zadania bibliotek kościelnych”³⁴, „Kościelne zbiory biblioteczne. Dziedzictwo przeszłości i współczesne wyzwania”³⁵.

Warto również przypomnieć, że dla badaczy historycznych księgozbiorów ważne i przydatne są również zmikrofilmowane cenniejsze inkunabuły i starodruki ze zbiorów kościelnych. Są to wybrane obiekty z następujących księgozbiorów bibliotecznych: paulinów (Jasna Góra), cystersów (Mogiła), karmelitanek bosych (Kraków), klarysek (Kraków, Stary Sącz), wizytek (Kraków), benedyktynów (Tyniec), benedyktynek (Przemysł, Staniątka), bożogrobców (Miechów) oraz norbertanek (Imbramowice)³⁶. Kata-

²⁵ Artur Hamryszczak: Bibliografia zawartości półrocznika „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”: tomy 1-100. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* 2014 T. 101 s. 5-91

²⁶ Sesja odbyła się w dniach 15-16 IX 1981 r. – druk w tomie 44 1981, s. 7-83

²⁷ Sesja odbyła się w dniach 23-24 IX 1987 r. – druk w tomie 56 1988 s. 133-188

²⁸ Sesja odbyła się w dniach 18 września 1990 – druk w tomie 59 1990 s. 167-245

²⁹ Sesja odbyła się w dniach 1-2 X 1992 r. - druk w tomie 62 1993 s.193-390

³⁰ Sesja odbyła się w dniach 18-19 IX 1995 r. - druk w tomie 65 1996 s. 11-67

³¹ Sesja odbyła się w dniach 25-26 IX 1998 r. - druk w tomie 71 1999 s. 13-129

³² Sesja odbyła się w dniach 24-25 IX 2001 r. - druk w tomie 77 2002 s. 9-115

³³ Sesja odbyła się w dniach 10-12 IX 2002 r. - druk w tomie 79 2003 s. 197-377

³⁴ Sesja odbyła się w dniach 28-29 IX 2004 r. - druk w tomie 83 2005 s. 5-192

³⁵ Sesja odbyła się w dniu 4 IX 2008 r. - druk w tomie 91 2009 s. 5-102

³⁶ Artur Hamryszczak: Prace Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych w zakresie dokumentowania bibliotek klasztornych, s. 20

logi zbiorów mikrofilmowych Ośrodka ABMK publikowane są na bieżąco na łamach ABMK³⁷.

W celu większej popularyzacji pisma „Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne”, szczególnie poza Polską, od 2012 r. pismo jest dostępne w bazach wiedzy. Dzięki temu można bezpłatnie korzystać za pośrednictwem internetu z zawartości niektórych tomów ABMK. W bazie „The Central European Journal of Social Sciences and Humanities” (CEJSH) na stronie cejsh.icm.edu.pl udostępniono streszczenia artykułów naukowych w języku angielskim. Indeksowana przez CEJSH zawartość czasopism i streszczenia dostępna jest także w portalu „Google Scholar”, który jest największą bazą indeksującą wolnego dostępu. Natomiast w bazie „The Central and Eastern European Online Libra-

ry” (C.E.E.O.L) umieszczono artykuły z ABMK w postaci plików PDF z pełnym aparatem badawczym. Pismo jest również indeksowane w polskich bazach wiedzy: Polskiej Bibliografii Bibliologicznej, BazHum oraz Index Copernicus.

Czasopismo posiada stronę internetową w domenie KUL³⁸. Umieszczono na niej najważniejsze informacje dotyczące półrocznika, zasad recenzowania i informacje dla autorów tekstów. Od tomu 91 (2009) na bieżąco umieszczane są spisy treści kolejnych tomów ABMK.

„Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne” wbrew swojemu tytułowi, nie są adresowane tylko do środowiska instytucji kościelnych. Dzięki różnorodnej treści zamieszczonych artykułów, pismo jest przydatne dla wszystkich bibliotekarzy, także tych nie związanych z księżnicami kościelnymi.

³⁷ Bolesław Kumor: Katalog mikrofilmów Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Nr 1. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* 1963 T. 6 s. 67-153; Tenże, Katalog mikrofilmów Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Nr 2. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* 1966 T. 13 s. 171-268; Tenże: Katalog mikrofilmów Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Nr 3. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* 1972 T. 24 s. 173-277; Tenże: Katalog mikrofilmów Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Nr 4. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* 1975 T. 31 s. 283-380; Janusz Kania: Katalog mikrofilmów Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Nr 5. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* 1985 T. 51 s. 5-115; Maria Dębowska: Katalog mikrofilmów Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Nr 6. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* 1997 T. 67 s. 143-220; też, Katalog mikrofilmów Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Nr 7. *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* 2005 T. 84 s. 5-72

³⁸ <http://www.kul.pl/polrocznik-abmk,15016.html>